

Asansör Kazaları

ASANSÖR KAZALARININ TEMEL NEDENLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Tüm önlemlere ve bilgilendirmelere rağmen, ülkemizde asansör kazaları ile hala çok sayıda karpýlapýlmaktadır. Pek çok teknik alandan olduğu gibi burada da kazaların ana sebebi insan davranýplarýdır. Çaðdaş ve planlý bir kentleşme oluşumunda ortaya çıkan çok katlý binaların ve binalardaki asansör sistemlerinin önemi ve kullanımı her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde kullanılmakta olan asansörlerin güvenli ve çalıþtır durumda olmaması konusunda yıllardır yaygın pikayet ve yakınma vardır. Gerekli kopyullara ve güvenliðe sahip olamayan asansörlerden ölümcül yaralanma beklende olan kazaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu kazaların en başında asansörlerdeki yapıml hataları ve kullanım sırasındaki hatalar neden olmaktadır. Asansörlerin periyodik kontrolü, asansörlerde bulunan eksik ve hataların giderilmesi, öncelikle can güvenliði açısından önemli olduğu gibi, 20ubat 2003 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren A Yönetmeliðinin Belediyelere ve Belediye sınırları dıþındaki yapılar için valiliklere verdiði yükümlülüğten dolayı da yasal bir zorunluluktur. Her gün evde, çarþıda ve ip yerlerinde binlerce asansörler ne derece güvenli? Asansörün kapısı açılır, çarþıda ayna görülür ve binilir. Yinece çýkýlacak katın dömesine basılır ve asansör hareket eder. Bu esnada kabinin güzelliði ve konforu dikkat çeker, insanlar rahatlar. içlerini güven duygusu kaplar.

Acaba gerçekten öyle mi?

- Güvenli mi, binilen asansörlerin bakımları tam zamanında yapılmıþ mı?
- Yılda bir kez, periyodik kontrolleri uzman bir mühendise yaptırılmıþ mı?
- Apartman yöneticileri, bu iplerden sorumlu olduklarını biliyorlar mı?

Tasarımdan üretimine ve işletilmesine kadar her aşamasında yasa, yönetmelik ve teknik standartlara uyulması, her aşamada denetimlerin çok sıkı yapılması gerekmektedir. Çünkü insan hayatı söz konusudur. Bina tesislerinin içersine en önemli kısımlardan biri olması gereken asansörler, maalesef gerektiği kadar önem verilmemekte, binaların yapımlı esnasında gerekli asansör bölüklerinin standartlardan uzak gerekli trafik hesabı yapılmadan seçilen asansörler ya da binaların amaç dıþı kullanılması bu kazalarda önemli rol oynamaktadır. Binada yaptırılan asansör takılan parçaların TSE normlarına uygunluk belgesi olmalıdır. Asansör montörleri mutlaka eğitim ve ustalık belgeli olmalıdır.

ASANSÖRLERDE KARŞILAŞILAN KAZA TİPLERİ

- Asansörün frenlerinin devre dıþı kalması, fren balatalarının aşınması, fren tahrik kası irtibatının kesilmesi, tahrik gücünün yetersizliği, kumanda sistemi arızalarından kaynaklanan nedenlerle kontrolsüz aþağı ya da yukarı yönde hareket ile kazalara neden olması.
- Kabin katta yokken kat kapısının açılması sonucu oluşan kazalar
- Kapısız kabinlerde, kabin hareket halinde iken kabin ve kuyu duvarı arasına sıkışmalar sonucu oluşan kazalar
- Ara katlarda kabin içindeki mahsur kalan kişilerin kurtarma yönergelerine uyulmadan bilinçsiz bir şekilde kabinde çıkmaya-çýkarılmaya çalıþmaları sonucu oluşan kazalar
- Bir yangın ve deprem anında asansörde mahsur kalınması sonucu oluşan kazalar
- Kabinin kat seviyesinde bulunmaması nedeniyle asansöre girip-çýkýpta oluşan kazalar
- Otomatik kapılı asansörlerde kapının girip-çýkýp sırasında kullanıcıları sıkıştırmaları sonucu oluşan kazalar
- Kabin içine konan yüklerin dengeli konumlandırılmıþ olması ve seyir halinde bu yüklerin kayması sonucu oluşabilecek kazalar
- Kazaların hangi düzeyde olursa olsun (ev asansörü, ip yeri asansörü, hafif yaralı kazalar) mutlaka bildirim zorunluluğu sağlanmalıdır. Zaman zaman asansörlerin çocuklar tarafından oyun amaçlı kullanılması engellenmelidir.

Asansör kazalarının yarısına yakını insandan kaynaklanır. Türk insanı biraz kurallara uymada dikkatsizdir. İnsandan kaynaklanan hata oranını teknik önlemlerle azaltmak mümkün değildir. Umumi asansörlerde kasten zarar verme olaylarına sık rastlanmakta, kasti zarar ve hasar önlemek ise çok pahalı önlemler gerektirmektedir. Kullanım kolaylığı sağlamak, kazadan korunmak amacıyla fazla sayıda uyarı levhası koymak da kullanıcıya farkındalık yaratır. Ayrıca bakım ve montaj esnasında kazaların insancıl hataları önlemek zordur.

KABİNSİZ KAPI AÇILMASI En sık rastlanan kaza tiplerinden biri olan kabin yokken kapı açılması durumu 2 şekilde gerçekleşmektedir :

Fib-kontaklar kat kapısının tam olarak kapanıp kapanmadığının anlaşılmasını sağlar. Kilit üzerindeki kilitten ayrı bir şekilde kapı üzerinde bulunabilir. Çalışma prensibi şudur: Kapının hareketsiz olduğu olan kısmında yani kasa adı verilen bölümde iki adet kontak bulunur. Kanatta ise kapı tam olarak kapandığında bu kontaklar denk gelecek şekilde 2 adet fib bulunmaktadırlar. Bu fib ve kanatların ucunda bağlı oldukları bir elektrik devresi vardır. Kapı açık olduğunda fib ve kontak birbirinden ayrı olduğu için elektrik devresi kendini tamamlamayıp asansör çalışmamaktadır. Kapı kapandığında, yani fib ve kontaklar birbirine değdiğinde elektrik devresi tamamlanır ve asansör çalışır. Pöntleme denilen olay da şudur : Kapı kasesinde bulunan kontaklar arasında iletken bir kabloyla bir bağlantı yapılır. Bu durumda elektrik devresi tamamlanmış olur ve kapının sinyal alan kumanda panosu kapı kapanmadığı halde yön verir ve kazalara sebebiyet verir.

Kapı kilidi yine aynı şekilde kapı üzerinde bulunan emniyet tedbirlerinden biridir. Fib-kontaktan farklı kilitleme özelliği vardır, oysa fib-kontaktan sadece kapının kapandığını haber vermez özelliği vardır, kilitleme özelliği yoktur. Kilit bu şekilde çalışır: Asıl kilit mekanizması kasesinde bulunur, kapı kanatında ise sadece kilit dilinin gireceği bir delik ve kilidin ikinci emniyetini devreye sokacak bir pim bulunur. Kilit bu şekilde çalışır. Prensip yine aynı fib-kontaktaki gibi fakat kilidin elektrikli devreyi tamamlaması kapının kilitlemesiyle olur. Kanat kapandı ve fib-kontakt devresi tamamlandı. Ardından kilit devreye giriyor ve pim çarpıyor, pim kilit dilinin ortasında bulunan pimi ileri iterek kilit dilinin bir kademe daha kanatta bulunan deliğe girmesi sağlanıyor. Kilidin iki kademe kanat girmesi kapının tam olarak kilitletiğini gösterir ve bu yine kilitle bulunan ve kilidin kapanmasıyla devresini tamamlayan elektrikli devre ile kumanda panosuna iletir ve asansör hareket alır. Pöntleme olayı da yine aynı şekilde kilitlerin ucunda bulunan kontaklar arasında iletken bir kabloyla köprü atılarak yapılır. Kapı kapalı, kilitli olmasa bile bu şekilde bir pöntleme yapılmış kumanda panosuna kapıların kapalı ve kilitli olduğu sinyali verir. Böyle bir durumda da kapılar açık olsa da asansör çalışır. Asansör hareket ederken kapılar açılabilir. Asansörün çalışabilmesi için hem fib-kontakt hem de kilit devresinin tamamlanması gerekmektedir.

YILLIK KONTROL

Yapının bağlı olduğu belediyelerce veya belediye hudutları dâhilindeki yapılar için valiliklerce en az bir defa her asansörün kontrolü yapılmalıdır. Ancak kadro konusunda yeterli teknik eleman bulunmayan belediyeler veya valilikler yıllık kontrol işini, dışarıdan elektrik veya makine mühendislerine yaptırmalıdır.

KULLANANLARIN UYMASI GEREKENLER

Asansör kullanan kişilerin aşağıdaki hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir. Asansörün özelliğine göre farklılık arz edecek hususları asansör firması veya bakımçı firma yazılı olarak ilgililere verecek, ilgililer bu bilgileri kullanıcılara aktaracak ve görebilecekleri yerlere asacaklardır.

- Asansör içinde kat arasında kalan kişilerin kurtarılmasında asansör firması veya bakımçı yazılı talimatına aynen uyulması,
- Asansöre 12 yıldan küçüklerin yalnız binmelerinin önlenmesi. Asansöre girerken katta olup olmadığına dikkat edilmesi
- Asansöre girip çıkarken oyalayıcı hareketlerde bulunmayıp bu işin süratle yapılması,
- Asansör kullanıcısının kat arasında kaldığında kapı camını kırarak çıkmaya çalışmaması
- Kapısız kabinlerde asansör kullanıcısının kabin içinde seyir halinde hareketli olan kapı tarafındaki duvara kendisinin veya beraberindekilerin veya eşyalarının temasına meydan verilmemesi

- Asansör kullanýcýsýnýn kabin üstündeki çýkýp kapađýndan kendi bađýna çýkmaya çalybmamasý dýbardan kurtarmak isteyenler için kullanýlýr)
- Kabin içine konan yüklerin dengeli yüklenmesine dikkat edilmesi, kabin hareket halinde iken bu yüklerin kaymamasý için tedbir alýnmasý
- Kapýsýz kabinlerde kabinde yük varken yük ile kat kapýsý arasýnda insan bulunmamasý

GENEL KULLANIMDA DÝKKAT EDÝLECEK HUSUSLAR

Asansörün çadırlmasý :

- Hangi kat ve dođrultuya gitmek istediđinizden emin olunuz, varsa yalnızca gidilecek yön (ađađý/yukarý) ait çadıрма butonuna basýnýz.
- Kabinden çýkmak isteyenlerin geçip yolu üzerinde durmaynýz, geçiđe engel olmayacak bir süre bekleyiniz
- Asansör beklediđiniz kata geldiđinde, asansörün dolu olmasý halinde mutlaka kabine girmeyi çalybmaynýz, asansörün tekrar bulunduđunuz kata gelmesini bekleyiniz ya da (varsa) diđer asansörü kullanýnýz.
- Otomatik kapýlý asansörlerde, kapýsý kapanmakta olan asansörün kapýsýný açmaya çalybmaynýz, tekrar bulunduđunuz kata gelmesini bekleyiniz ya da (varsa) diđer asansörü kullanýnýz.

Asansöre girip/çýkýp :

- Asansöre binip, inerken dikkatli olunuz. Asansör ve kat seviyesi farklılýkları olabilir, dikkatli takýlýp düđebilirsiniz.
- Çocukları, evcil hayvanları (kedi, köpek vs.) kontrol altında tutunuz.
- Otomatik kapýlý asansörlerde, kapýnýn açýlmasý bir açma butonu aracýlýđýyla oluyorsa, bu butona basarak açýnýz. Kabin katta durmadan kapýyı açmaya çalybmaynýz.
- Kabine girerken ve kabinden çýkarken oyalayýcý hareketlerden kaçýnýnýz.

Seyir halinde :

- Kapýdan uzak durunuz ve kapýda sýkýpma olasýlýđý bulunan giysi ve eđyalara dikkat ediniz
- Kabinde tutamak varsa tutunuz.
- Kat göstergelerine (kat kapý numaralarına) dikkat ediniz ve izleyiniz
- Asansörün durmasýna karđýn, otomatik kabin kapýlý asansörlerde kapý açma butonu ile de açýlamýyorsa imdat butonu ile dýbardaki kípillerle irtibata geçiniz
- Hiçbir şekilde kípisel çabalarla kabinden çýkmaya çalybmaynýz.

ASANSÖRLERDE GÜVENLÝK KURALLARI

- Asansör içinde iki kat arasýnda kalan kípillerin kurtarýlmasýnda kapý kilit anahtarýnýn kullanýlmasý tehlikeli olduđundan, kurtarma iþlemi makine-motor gurubu üzerindeki el freni yardýmýyla yapýlmadıdır.
- Makine dairesi kapýsý veya girip kapađý güvenlik nedeniyle sürekli kilitli tutulmalı, herhangi bir nedenle içeri girilmesi gerektiđinde anahtar bina yöneticisi ve görevlisi ile belirlenecek kípillerde bulunmalıdıdır.
- Kuyu bođluđuna kađýt ve benzeri yanýcý maddelerin atýlmasý önlenmeli, buradan bađlayacak

yangýn kýsa sürede kabini etkileyeceđi göz önünde bulundurulmalýdır.

• Kabin giriþine konulan fotosel ya da epik kontađý gibi güvenlik tertibatlarý (kabin ile duvar arasýnda sýkýlmaya önlemek için) mutlaka çalýþýr durumda tutulmalý, özellikle çocuklarýn bunlarla oynamamalarý, bozmalarý önlenmeli ve uyarýlmalýdır.

• Makine dairesi depo olarak kullanýlmamalýdır

• Makine dairesinde kolayca görülebilecek yere kurtarma talimatý asýlmalýdır.

• Makine dairesinde aydýnlatma tesisatý çalýþýr durumda olmalýdır.

• Kabin içinde bulunan imdat butonu özellikle elektrik kesilmeleri ve arýza durumunda kullanýlmasý gerektiðinden acil aydýnlatma kaynađýndan beslenmesi saðlanmalýdır.

• Merdiven temizliði yapýlýrken kuyu dibine su girmesi önlenmelidir.

• Tehlike anýnda önce DUR sonra ÝMDAT butonlarýna basýlmalý, her iki butonun gereksiz kullanýlmalarý önlenmelidir.

• Bir yangýn anýnda kaçýþ için asansör yerine merdivenler kullanýlmalýdır.

• Kabin içine konan yüklerin dengeli yüklenmesine dikkat edilmeli, kabin hareket halindeyken bu yüklerin kaymamasý için önlem alýnmalýdır.